

Hans Kloos

Vertalersportret

Woorden hebben hier niet hetzelfde gewicht

Hans Kloos (1960) debuteerde in de jaren tachtig als dichter met een poëziebundel waarin vertaalde gedichten waren opgenomen. Ook in latere bundels doken vertalingen of bewerkingen op en vanaf het begin heeft hij voor tal van literaire tijdschriften Engelstalige en Zweedse dichters vertaald, van Michael Ondaatje tot Marianne Moore en van Torgny Lindgren tot Thomas Tidholm. Later ging hij ook ondertitelen uit het Engels en Zweeds: films, series, documentaires, talkshows – van een Shakespeare-verfilming tot een aflevering van Flipper en van een half minuutje grootspraak van Zlatan Ibrahimović voor een sportprogramma tot de recente, louter uit literaire en filosofische citaten bestaande dialogen van Julian Rosefeldts filminstallatie Euphoria voor het Holland Festival. Maar sinds een jaar of tien vertaalt hij vooral boeken, zoals onder meer het herontdekte In Parenthesis van David Jones dat de titel Tussentijd kreeg en als vertaling ‘een heroïsche prestatie’ werd genoemd. Hier maak ik mijn stad, zijn Nederlandse versie van Robin Robertsons The Long Take, werd genomineerd voor de Filter Vertaalprijs 2020. En zijn recentste solovertaling, De singulariteit, van de Koerdisch-Zweedse Balsam Karam, deed een recensent de hoop uit spreken dat Karam nog veel meer boeken zou schrijven en dat die dan allemaal vertaald zouden worden door Kloos. Dit vertalersportret verscheen eerder in de Poëziekrant (<https://www.poeziekrant.be/>) en VertaalVerhaal dankt deze krant en Carl De Strycker voor de mogelijkheid het ook hier te publiceren.

Vertalersportret

Woorden hebben hier niet hetzelfde gewicht

Verleid door zijn veelstemmige werk begon ik de poëzie van Thomas Tidholm te vertalen. Ik schreef hem een brief – alleen militairen en wetenschappers beschikten toen over een prototype e-mail – of hij dat goed vond en ik hem ook lastig mocht vallen met eventuele vertaalproblemen. Dat was goed en dat resulteerde allereerst in een publicatie in een tijdschrift waarin een omroep las dat Tidholm ook hoorspelen schreef waarvan ze me er prompt één lieten vertalen, *De jongen*, uitvoering De Trust. En in de tijd dat internet en de eerste zoekmachines zich aandienden – voor vertalers een geschenk uit de hemel – werd de bloemlezing *Ik was een slechte hond* ten doop gehouden op Poetry International. Sindsdien ben ik Tidholm blijven vertalen voor literaire tijdschriften en online magazines.

De Zweed is een van de auteurs die ik zelf heb voorgesteld aan uitgevers en redacties. Recentere uitgaves als Robin Robertsons *Hier maak ik mijn stad* en Balsam Karams *De singulariteit* zijn ook voortgekomen uit dergelijke suggesties. En contact met de auteur heb ik altijd gezocht. Soms is dat wat lastig. David Jones, de auteur van *The Greatest Poem of World War I* volgens de gelijknamige BBC-documentaire, overleed jaren voordat ik aan de vertaling van zijn poëzieroman *Tussentijd* begon. Ik vermoedde iets dubbelzinnigs onder ‘doing number five’ en dacht erover een soldaat daarom niet alleen zijn geweer maar ook zijn ‘puddingbuis’ te laten smeren. Aangezien ik niet spiritistisch ben aangelegd, besloot ik niet gene zijde maar zijn enthousiaste biograaf Thomas Dilworth te contacteren. Die wist me ervan te overtuigen dat het deze keer toch echt mijn dirty mind was die mij parten speelde en niet die van de dode dichter. Die communiceert overigens nog altijd met ons, maar dan via zijn werk dat aan deze zijde is gebleven.

Origineel en vertaling naast elkaar zien heeft me altijd aangesproken, al is het alleen maar vanwege de transparantie en de vergelijkingsmogelijkheden. In de praktijk vind ik het echter storend, juist vanwege dat vergelijken. Mijn ogen schieten constant heen en weer van de ene naar de andere bladzijde en ik kom het origineel en de vertaling niet in. Ik struikel over iets wat ik zelf misschien anders zou doen, maar de vertaling krijgt de kans niet me van haar eigen logica te overtuigen. Vergelijken is leuk voor wetenschappers en vakmensen, maar uiteindelijk moet de vertaling zelfstandig overeind blijven.

Vertaalproblemen zijn er te over en het is verleidelijk daar een behapbaar voorbeeld van te geven. Zo heb ik weleens een stuk geschreven over de ‘rijmfouten’ van Marianne Moore of uitgelegd waarom ik ‘a hell’ uit een gedicht van E.E. Cummings vertaalde met ‘god’. Maar de grootste uitdaging is toch elke keer dezelfde: hoe blijf ik de soms heel gevarieerde stijl en toon van het origineel zo getrouw mogelijk in een vertaling die op eigen benen kan staan?

Onlangs werd me voor de zoveelste keer gevraagd of er niet een nieuwe uitgebreidere bloemlezing uit Tidholms werk kan komen. Wat mij betreft zeker.

Geïnteresseerde uitgevers mogen zich melden. Daarin zou dan ook dit recente gedicht komen waarin met geen woord over vertalen wordt gerept, maar dat me er toch elke keer aan doet denken. Ik hoop dat ik het goed heb losgelaten.

Thomas Tidholm

De woorden

We roepen in de schemering
van de balkons
wanneer het tussen de gebouwen door waait

Woorden hebben hier niet hetzelfde gewicht
als op andere plaatsen
Ze zijn lichter

Je grijpt ze uit de lucht
als je ze nodig hebt
laat ze dan weer los aan de lijzijde

Daar mag de wind ze meenemen
Ze worden wat ze in de mond worden
en dan weer weg

tussen het laken en het ondergoed
fladderend

als het al woorden waren